

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา
Operational Participation of Agricultural Village Volunteers in Yala Province

สมใจ ทองวิเศษ (Somjai Thongviset)* จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)**

บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bampen keowan)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและข้อมูลพื้นฐานอื่นๆของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (2) ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (3) ระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประชากรในการศึกษาคือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดยะลา จำนวน 381 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 195 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และการจัดอันดับ

ผลการวิจัยพบว่า (1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 46.04 ปี สถานภาพสมรสแล้ว จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.63 คน มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 189,213.70 บาท/ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 15.57 ไร่ มีตำแหน่งเป็นผู้นำในชุมชนตำแหน่งคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรและเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ มากที่สุด คือเป็น เกษตรหมู่บ้าน แหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรได้รับในระดับมาก 3 แหล่ง ได้แก่ คู่มือการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและการประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนา แหล่งความรู้ที่ได้รับในระดับน้อย คือ ความรู้จากอินเทอร์เน็ต การได้รับการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานภาพรวมได้รับระดับปานกลาง ส่วนด้านการประสานงาน งบประมาณ ค่าน้ำมัน เชื้อเพลิงและเบี้ยเลี้ยงได้รับในระดับน้อย (2) ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในระดับเห็นด้วยต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ (3) การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมในระดับมากในด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรและการรายงานผลการปฏิบัติงาน และด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหา และมีส่วนร่วมระดับปานกลางในด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรและด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (4) ปัญหาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ขาดความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ การปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่มีความปลอดภัยเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบ ข้อเสนอแนะควรให้การสนับสนุนค่าตอบแทน บัณฑิตการฝึก ค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นสิ่งจูงใจ ฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ ทัศนศึกษาดูงาน มีสวัสดิการและควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงและมากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อไป

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม การดำเนินงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดยะลา

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Somjai_ttt@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ดร. แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

arkjin@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์ ดร. แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

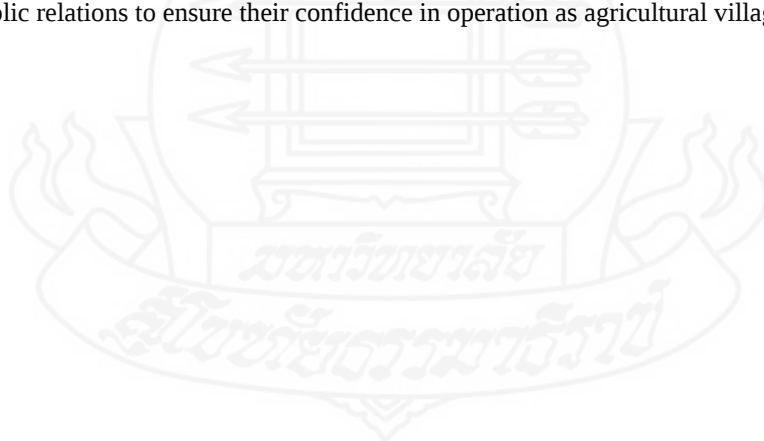
agasysom@stou.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to study (1) fundamental personal socio-economic data and other fundamental data of agricultural village volunteers (2) opinions towards operation of agricultural village volunteers (3) level of participation of agricultural village volunteers (4) problems and suggestions for operation of agricultural village volunteers.

The population in this study was a number of 381 agricultural village volunteers in Yala Province. 195 volunteers were selected by Simple random sampling. Data was collected by interview form and analyzed by computer program. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, maximum value, minimum value and ranking.

Findings were as follows. (1) 65.1% of agricultural village farmers were male with their average age at 46.04 years. Most of them completed lower secondary school. Their average number of household labor was 2.63 persons. Their average total household income was 189,21.70 baht/year. Their average total agricultural area was 15.57 rai. As community leaders, they served as committee of Tambon Agricultural Technology Transfer and Service Center. Mostly they belonged to the groups promoting agricultural occupation. They also joined to be volunteers in other areas of agriculture. The most found was agricultural village volunteer. In terms of source of agricultural information or knowledge, they received at high level from agricultural extension agents' work manual, meeting, training, workshop and seminar while they received at low level from internet. Training attendance was at medium level. Overall support for operation from other organizations was at medium level. Apparently, coordination, budget for fuel and allowance received by them at low level. (2) Opinions toward operation were found in agreed-with level. (3) Operational participation of agricultural village volunteers in follow-up agricultural situation, report of work results, coordination in knowledge transfer and problem solution was at high level. Meanwhile their participation in collecting fundamental agricultural data, developing agricultural development plan was at medium level. (4) Problems; most of them did not get poor cooperation from farmers and relevant work offices. They did not receive remuneration for their work, without self-confidence to transfer knowledge and no safety in operation area due to unrest situation. Suggestions; support them with remuneration, production factors, money as incentive, training to enhance their ability in knowledge transfer, study visit, good welfare, more and widely public relations to ensure their confidence in operation as agricultural village volunteers.

Keywords: Participation, Operation, Agricultural village volunteers, Yala Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) เป็นอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ เป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้แทนมาจากการเลือกตั้งของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอдинอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาสาสมัครชวชนชั้นนำ อาสาพัฒนาขางพาราและผู้แทนเกษตรกรตาม พรบ.สภาเกษตร พ.ศ. 2553 โดยทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการบูรณาการ งานพัฒนาการเกษตรตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในหมู่บ้านโดยมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน นับว่าเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาความคิดเห็นการมีส่วนร่วม การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้ในการเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา กำหนดแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งเผยแพร่ผลการศึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและข้อมูลพื้นฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา
3. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม การดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดยะลา รวม 8 อำเภอ จำนวน 381 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 51.18 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด ใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามจำนวนร้อยละของแต่ละอำเภอ โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและข้อมูลพื้นฐานอื่นๆของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (2) ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (3) การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ โดยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ขอคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะแก้ไข และตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากอำเภอเขียง จังหวัดปัตตานี จำนวน 20 ราย จากนั้นนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ตามวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เมื่อได้ค่าอยู่ในเกณฑ์สูงจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากเกษตรอำเภอทุกอำเภอให้นัดหมายอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแล้วดำเนินสัมภาษณ์ตามเป้าหมายของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด 195 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลการได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร การได้รับการฝึกอบรม การได้รับการสนับสนุน การปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ปัญหาและข้อเสนอแนะใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและข้อมูลพื้นฐานอื่นๆของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า

1.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุเฉลี่ย 46.04 ปี สถานภาพสมรสแล้ว ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.63 คน มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 129,822.70 บาท/ปี รายได้จากนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 76,629.54 บาท/ปี และมีรายได้รวม ของครัวเรือนเฉลี่ย 189,213.70 บาท/ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 15.57 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 14.55 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่าเฉลี่ย 5.79 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรอาศัยผู้อื่นทำโดยไม่มีค่าเช่าเฉลี่ย 9.71 ไร่

1.3 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มิตำแหน่งเป็นผู้นำในชุมชนในตำแหน่งคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรและเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ คือ เป็นเกษตรหมู่บ้าน แหล่งความรู้

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร แหล่งความรู้ที่ได้รับระดับมาก 3 แห่ง ได้แก่ คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและการประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนา และในระดับปานกลาง 8 แห่ง ได้แก่ เพื่อนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ศึกษาดูงาน เอกสารทางวิชาการ/วารสาร/แผ่นพับ/โปสเตอร์ วิทยุโทรทัศน์ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นๆ หนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียง แหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่ได้รับส่วนอินเตอร์เน็ตเป็นแหล่งความรู้ที่ได้รับในระดับน้อย

1.4 ข้อมูลพื้นฐานด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มี 2 ประเด็น

1) การได้รับการฝึกอบรมได้รับในระดับมาก 2 เรื่อง ได้แก่ บทบาทหน้าที่และความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและการขึ้นทะเบียนเกษตรกร(ทบก.) และได้รับการฝึกอบรมในระดับปานกลาง 5 เรื่อง ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติ การสำรวจเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจและเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ ในภาพรวมการได้รับการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง

2) การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับมาก 4 เรื่อง ได้แก่ สนับสนุนการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรม การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรและได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง 5 เรื่อง ได้แก่ สนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและการประกวดอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีผลงานดีเด่น และได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับน้อย 3 เรื่อง ได้แก่ การสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน งบประมาณในการดำเนินงาน และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานในภาพรวมระดับเห็นด้วยใน 5 ด้าน ดังนี้

2.1 การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยต่อการร่วมทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ร่วมสำรวจตรวจสอบพื้นที่แปลงปลูกพืชเศรษฐกิจและช่วยเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) และมีความคิดเห็นในระดับไม่แน่ใจต่อการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)

2.2 การร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยต่อการเข้าร่วมเวที การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตร

2.3 การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านในภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยต่อการประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เป็นผู้เผยแพร่ความรู้ข่าวสารด้านการเกษตรและประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

2.4 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยต่อการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยโรคแมลงศัตรูพืชระบาดและจากภัยพิบัติธรรมชาติและร่วมสำรวจพื้นที่ประสบภัยและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

2.5 การรายงานผลการปฏิบัติงาน ในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการจัดทำและส่งรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานทุกเดือนในระดับเห็นด้วย

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา พบว่า ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้

3.1 การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ช่วยเจ้าหน้าที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร(ทบก.) และช่วยเจ้าหน้าที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจและร่วมสุมพื้นที่แปลงปลูกพืชเศรษฐกิจ ในภาพรวมมีส่วนร่วมการดำเนินงานด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร ในระดับปานกลาง

3.2 ด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านมีส่วนร่วมในระดับมากในการเข้าร่วมเวทีจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และมีส่วนร่วมระดับปานกลางในการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการ ด้านการเกษตร ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

3.3 ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในระดับมากในประเด็นเผยแพร่ความรู้/ข่าวสารด้านการเกษตรในหมู่บ้าน ส่วนประเด็นการประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านและประสานงานเจ้าหน้าที่วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ในภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

3.4 ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน เร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัย ในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือร่วมสำรวจพื้นที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย จากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้านและการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ ประเด็นช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก

3.5 ด้านการรายงานผลการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีส่วนร่วมในระดับมาก ในการจัดทำและรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานทุกเดือน

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา

4.1 ปัญหาในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ดังนี้

4.1.1 ปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่ เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญในการขึ้นทะเบียนต่างๆ เกษตรกรนำเอกสารในการขึ้นทะเบียนมาไม่ครบตามหลักเกณฑ์ แบบการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากและไม่ชัดเจน เกษตรกรแจ้งข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง ไม่มีงบประมาณในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรและขาดความรู้เรื่องเอกสารสิทธิ์

4.1.2 ปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ได้แก่ ขาดความช่วยเหลือจากเกษตรกร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความรู้เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรน้อย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตร ขาดการบูรณาการระหว่างองค์กรต่างๆในหมู่บ้าน และปัญหาเรื่องแผนพัฒนาการเกษตรไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

4.1.3 ปัญหาการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ได้แก่ ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในการเข้าร่วมกับการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรมีความต้องการความรู้ที่หลากหลาย อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตรในบางเรื่อง ไม่มีความมั่นใจในการเป็นวิทยากร ปัญหาการเดินทางในการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่/วิทยากรและปัญหาบางอย่างเกินความสามารถของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4.1.4 ปัญหาด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้เรื่องโรคแมลงศัตรูพืช ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานเกษตรกรแจ้งข้อมูลพื้นที่ไม่ตรงกันตามความจริง เกษตรกรมีเอกสารหลักฐานในการขอรับความช่วยเหลือไม่ครบตามหลักเกณฑ์และการได้รับความช่วยเหลือล่าช้า

4.1.5 ปัญหาด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน ได้แก่ แบบรายงานมีความละเอียดมากเกินไปและเส้นทางคมนาคมไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย

4.1.6 ปัญหาด้านอื่นๆ ได้แก่ ไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานขาดความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรไม่ทราบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีบทบาทหน้าที่อะไร เกษตรกรไม่เชื่อมั่นในตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่มีความปลอดภัย เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบ ไม่มีมีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านยังไม่เป็นต้นแบบแก่เกษตรกรในหมู่บ้าน และขาดความสนใจจากหน่วยงานองค์กรและเกษตรกร

4.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีดังนี้

4.2.1 ข้อเสนอแนะด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิประโยชน์ให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง ควรแจ้งหลักเกณฑ์เงื่อนไขให้เกษตรกรเข้าใจ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนเกษตรกรต่างๆ แจ้งให้เกษตรกรทราบถึงความคิดเห็นประมวลกฎหมายอาญา ควรให้ความรู้เรื่องเอกสารสิทธิ์และขอสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2.2 ข้อเสนอแนะด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ได้แก่ ควรชี้แจงทำความเข้าใจกับเกษตรกรให้มากขึ้น ควรจัดอบรมเรื่องหลักการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ควรเสนอแผนพัฒนาการเกษตรเข้าบรรจุในแผนพัฒนาตำบลให้ทันตามกำหนดเวลา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรร่วมกันและควรมีการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

4.2.3 ข้อเสนอแนะด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ได้แก่ ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรแนะนำและผู้สนใจก่อน จัดกลุ่มความต้องการความรู้ จัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ควรใช้การติดต่อประสานงานโดยใช้การสื่อสารที่ทันสมัยและผู้นำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมแก้ไขปัญหา

4.2.4 ข้อเสนอแนะด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ ควรถ่ายทอดความรู้เรื่องโรคแมลงศัตรูพืชให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ควรชี้แจงให้เกษตรกรทราบถึง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

ความคิดตามประมวลกฎหมายอาญา ควรประชาสัมพันธ์ชี้แจงหลักเกณฑ์ให้เกษตรกรเข้าใจมากขึ้นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการช่วยเหลือเร่งด่วน

4.2.5 ข้อเสนอแนะด้านการรายงานผลการปฏิบัติงานได้แก่ ควรปรับปรุงแบบรายงานใหม่ให้เข้าใจง่ายและควรอบรมอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเรื่องการส่งรายงานทางระบบสารสนเทศ

4.2.6 ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆได้แก่ ควรสนับสนุนค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ควรจัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรให้แก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ควรจัดทัศนศึกษา ดูงานให้แก่ ออ. เพื่อนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้เกิดประโยชน์ ควรมีการประชาสัมพันธ์แนะนำตัวให้มากขึ้น ควรจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลืออาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในระดับอำเภอ จังหวัด ควรจัดอบรมพัฒนาความรู้และบุคลิกภาพให้เป็นผู้มีผู้นำและต้นแบบแก่เกษตรกรและควรเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานองค์กรและเกษตรกร เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 46.04 ปี มีสถานภาพสมรสแล้วส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:42) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่ คือร้อยละ 75 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51 ปี และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าเพศชายมีความสะดวกในการปฏิบัติมากกว่าเพศหญิง และสอดคล้องกับสุกัญญา องค์วิวิธสุว (2550:44) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต9 พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว

2. ข้อมูลการเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.63 คน มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 129,822.70 บาท/ปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 76,629 บาท/ปี และมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 189,213.70 บาท/ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 15.57 ไร่เป็นพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง เฉลี่ย 14.55 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่าผู้อื่นเฉลี่ย 5.79 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรอาศัยผู้อื่นทำโดยไม่มีค่าเช่า เฉลี่ย 9.71 ไร่ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรในจังหวัดยะลา มีพื้นที่ทำสวนยางพาราและไม่ผลมาก เกษตรกรจึงมีรายได้จากภาคการเกษตรสูงกว่านอกภาคการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับสุกัญญา องค์วิวิธสุว (2550:48) พบว่าหมอดินประจำตำบล มีแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน และสอดคล้องกับพัชรภรณ์ แก้วนำใส (2546:3) ศึกษาบทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดอ่างทอง พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 150,001 – 200,000 บาท และสอดคล้องกับ โสพล ไกยะสิทธิ์ (2546:54) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า หมอดินอาสาประจำหมู่บ้านมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 18.99 ไร่ อาจเนื่องมาจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านแต่ละรายมีรายได้และพื้นที่ทำการเกษตรที่แตกต่างกันออกไป

3. ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกือบครึ่ง มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล รองลงมา มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน นอกจากนี้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ยังมีตำแหน่งเป็นเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน การที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านดำรงตำแหน่งในหมู่บ้านหลายตำแหน่งอาจเนื่องมาจากมีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความรู้ ความสามารถและความเสียสละ ทำให้ได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของหมู่บ้านในการปฏิบัติงานต่างๆ สอดคล้องกับ กัมปัลล (2545:31,78) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับตำแหน่งทางสังคม โดยร้อยละ 47.3 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคม 1-3 ตำแหน่ง ซึ่งตำแหน่งทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน และสอดคล้องกับสุวิชาติ กันตอนันตพร (2554:47) พบว่าเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 90.8 เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกรเกินครึ่งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

ระดับการได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากแหล่งต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ ได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนาในระดับมาก อาจเนื่องมาจากกรมส่งเสริมการเกษตรมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบระดับตำบล ทำให้มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร นอกจากนี้มีระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ในระดับน้อยจากอินเทอร์เน็ต อาจเนื่องมาจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีอายุเฉลี่ยเกิน 45 ปี ทำให้ไม่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการค้นหาข้อมูลได้

4. ข้อมูลพื้นฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับการฝึกอบรมเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับปานกลางเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติ การสำรวจเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืช เรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ อาจเนื่องมาจากบางพื้นที่ไม่ได้รับผลกระทบจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดและไม่เกิดภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ ตลอดจนบางพื้นที่ไม่มีพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ และราชการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทุกคนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบตำบลให้คำแนะนำ การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ในภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง โดยได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับมาก ด้านการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน งบประมาณในการดำเนินงานค่อนข้างมั่นใจเชื่อเพลิง เบี่ยงเล็กน้อย การปฏิบัติงานในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับเอกรินทร์ โปตะเวช (2551:82) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่าได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณการปฏิบัติงาน สาธารณสุขมูลฐาน มีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

---

5. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน เรื่องการช่วยเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร(ทบก.) และร่วมทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจในระดับเห็นด้วย ส่วนเรื่องช่วยรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร พืชปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพส.) อาสาสมัครเกษตร มีความคิดเห็นในระดับไม่แน่ใจ อาจเนื่องจากในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่อำเภอธารโต อำเภอกาบังและอำเภอเบตง ไม่มีพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ คือพื้นที่ปลูกข้าว จึงไม่มีการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ในด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์เร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและด้านการรายงานผลการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย เนื่องจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีลักษณะเป็นผู้นำเกษตรกรที่พึงประสงค์และมีความสำคัญในงานส่งเสริมการเกษตร ที่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ โสพล ไพบะสินธุ์ (2546:99) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผลการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านมีทัศนคติในระดับเห็นด้วยมากต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่

6. การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านพบว่าโดยภาพรวมมีส่วนร่วมการดำเนินงานในระดับมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรายงานผล การปฏิบัติงานและการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านและ มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน และการร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน อาจเนื่องจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีความสำคัญตามกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นผู้ที่ตระหนักถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรให้เกิดความยั่งยืนได้ ซึ่งสอดคล้องกับสุกัญญา องค์กรวิธสุวร (2550:64) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการพัฒนาที่ดินในภาพรวมระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดยะลา ผลการวิเคราะห์จากประชากร คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจำนวน 195 คน รวมทั้งประสบการณ์ของผู้วิจัยซึ่งทำงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จึงได้เสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญในการขึ้นทะเบียนต่างๆ นำเอกสารมาไม่ครบตามหลักเกณฑ์ แบบการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากและไม่ชัดเจน มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

1.1.1 ควรประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิประโยชน์ หลักเกณฑ์และขั้นตอนในการขึ้นทะเบียนต่างๆ ให้เกษตรกรได้ทราบและเข้าใจอย่างทั่วถึง โดยกรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ได้แก่ แผ่นพับ โปสเตอร์และให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ประชาสัมพันธ์ทางผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตร/อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในช่วงระยะเวลาของการขึ้นทะเบียนต่างๆ

1.1.2 กรมส่งเสริมการเกษตรควรมีการกำหนดแบบและมีการปรับปรุงแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนต่างๆ ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อให้เกษตรกรสามารถกรอกข้อมูลได้ถูกต้องและตรงตามความต้องการของหน่วยงาน

1.1.3 สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอประสานงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอสนับสนุนงบประมาณในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความรู้เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรน้อย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสำคัญ ขาดการบูรณาการระหว่างองค์กรต่างๆ ภายในหมู่บ้านและแผนพัฒนาการเกษตรไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.2.1 กรมส่งเสริมการเกษตรควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ตามลำดับ เพื่อให้แผนพัฒนาการเกษตร มีความสมบูรณ์ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

1.2.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในการประสานเกษตรกร ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จัดทำเวทีประชาคมแล้วจัดทำลำดับความสำคัญของปัญหารวบรวมเป็นแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล เสนอเข้าบรรจุในแผนพัฒนาตำบลให้ทันตามกำหนดเวลา เพื่อขอรับสนับสนุนงบประมาณโครงการต่อไป

1.2.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน โดยเปิดโอกาสให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในทุกระดับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่

1.2.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตามบทบาทหน้าที่ให้มากขึ้น

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ขาดความรู้วิชาการด้านการเกษตรในบางเรื่อง ไม่มีความมั่นใจในการเป็นวิทยากรและปัญหาบางเรื่องไม่สามารถแก้ไขได้ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.3.1 สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอควรฝึกจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ได้แก่การอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร เสริมสร้างทักษะการเป็นผู้นำเกษตรกร จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

1.3.2 จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของอาสาสมัครหมู่บ้านที่มีรายละเอียดในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีขนาดกะทัดรัดสามารถพกพาได้สะดวก ให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อใช้ประกอบในการปฏิบัติงาน

1.3.3 กรมส่งเสริมการเกษตรควรสนับสนุนงบประมาณประจำปี ให้นำอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไปทัศนศึกษาฐาน เกษตรกรต้นแบบ อาสาสมัครหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จและเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

1.3.4 ส่งเสริมและพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทุกคนให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้ โดยตั้งเป้าหมายให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลดำเนินการ ให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นเพื่อพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เป็นต้นแบบในการผลิตระดับหมู่บ้านต่อไป

1.3.5 สนับสนุนให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรวมตัวกันสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับตำบล อำเภอและจังหวัด เพื่อสร้างความแข็งแกร่ง ในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มากยิ่งขึ้น

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครขาดความรู้เรื่องโรคแมลงศัตรูพืช ขาดวัสดุอุปกรณ์ เกษตรกรแจ้งข้อมูลพื้นที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.4.1 สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ควรให้ความสำคัญในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกคน

1.4.2 กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ในการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และพยากรณ์ เรื่องโรคแมลงศัตรูพืชในตำบล อำเภอ จังหวัด ได้ดียิ่งขึ้น

1.4.3 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องกำหนดหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติ เรื่องเอกสารสิทธิ์ต่างๆและระบุนความผิดทางประมวลกฎหมายอาญา กรณีแจ้งข้อมูลไม่ตรงความจริงและการขอรับความช่วยเหลือทุกครั้งและควรกำหนดให้ใช้สมุดทะเบียนเกษตรกรเป็นหลักฐานในการขอรับบริการด้านการเกษตรทุกครั้ง

1.5 จากผลการวิจัยพบว่า การรายงานผลการปฏิบัติงาน แบบรายงานมีความละเอียดมากขึ้นและไม่ชัดเจน มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.5.1 เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ควรให้คำอธิบายแบบฟอร์มและวิธีการจัดทำสรุปผลการปฏิบัติงานให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเข้าใจให้มากยิ่งขึ้น

1.5.2 ควรมีการติดตามประเมินผลและดูแลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหลังจากดำเนินงานทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด เขต กรม เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและนำมาปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานครั้งต่อไป

1.6 จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่า ด้านอื่นๆ ได้แก่ ไม่มีคำตอบในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่มีความปลอดภัย มีข้อเสนอแนะดังนี้

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

1.6.1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนค่าตอบแทน ปัจจัยการผลิต ค่าใช้จ่ายหรือสิ่งจูงใจแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.6.2 ควรกำหนดให้มีสวัสดิการช่วยเหลืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและวางแผนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร

2.2 ควรศึกษาการบริหาร เครือข่ายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อศึกษาการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างเป็นระบบและนำผลการศึกษามาพัฒนาการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งใช้ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการทำงานและการมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). คู่มืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.). กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2555

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2551). ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ 2551 (อัดสำเนา)

กัมปัลล แก้วมีศรี. (2545). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านจังหวัด

อุดรธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส. (2546). บทบาทของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดอ่างทอง

(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สุกัญญา องค์กรวิจิตร. (2550). การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลใน

พื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9 (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สุวิสาส์ กันตอนันตพร. (2554). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านใน

จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

โสพล ไกยะสินธุ์. (2546). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ใน

จังหวัดร้อยเอ็ด (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

เอกรินทร์ โปตะเวช. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐ

ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.